

Megjelen a lap hetenkint 8-szor u.m.kedden, csütörtökön és szombaton délelben. Áravégnyedre 8 ft.o.4.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorát 1-ór 7 kr., 2-ór 8 kr., 3-ór 5 kr. o. á. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előzetes a hir-
detés a kiadó-hivatalnál kezeltesik.
A „nyilttér” cikkek sora után 20 kr. előleg befizetése mellett a szerkesztőséghez címezendők.

fejteni akarnám, most is csak abban kellene nézegetni központosítani, mit egy más alkalommal a birodalom határait kimondani szükségesnek tartottam: miszerint t. i. a létező bonyodalom megoldása körüli feladásunk lényegét nem képezheti más, mint a pragmatica sanctio minden részeinek sértetetlen fentartása, s ezen kétoldali államkötvény és országos alaptörvény változhatlan céljainak, az ország és birodalom változott körülményeihez alkalmazandó korszerű eszközökkel biztosítása és bővebb kifejtése, s ez által az osztrák birodalom alkotmányos hatalmi állásának, saját leglényesebb nemzeti érdekünkben követelt megszilárdítása mellett, Szent István király koronája országainak szoros összefűzése, s ezek közös alkotmányának és szabadságainak a jogfolytonosság alapján újabb, áttörhetetlen védfalakali körülövedése.

Hogy azonban ezt elérhessük, mérsékeltre, a körülmények ildomos számbavételére, és ünneptelenségekre van szükség, melylyel magasb célok és szentebb érdekek kedvéért, némely — bármi becses és drága jogaink teljes élvezhetőségének reményében — csak rövid elnapolásba kell, hogy belenyugodjunk.

Áttérek most már közvetlen feladásunk tárgyára, s erre kell már nyilatkozzam súlyát fektetnem.

A megyei tér nem ismeretlen előttem, noha kormányzói hivatalaimnak sokféle teendői hosszabb távol tartottak a megyei élet mozgalmában való közvetlen részvételtől. De én is a megyei közélet emlőin nevedtem, s ott szereztem magamnak a hazai ügyek intézése körül azon némi jártasságot, melynek köszönhetem, hogy az utóbb — középszerű tehetségemnek nevedtem mérvben kijelölt munkakörökben becsülettel megállhattam.

Minél szorgalmasabban tanulmányoztam diós megyei intézményünk lényegét, a megyei közélet minden viszonyait, s a megyei szolgálat minden ágait, melyeket legkisebb részleteiben gyakorlatból s tapasztalásból ismerek — annál nagyobb bámulásra ragadtam összeink ama ritka bölcsesége, melylyel a közigazgatás és igazságszolgáltatás céljaira oly remek szerkezetet tudtak alkotni, mely sok százados kora mellett is, életképességét még mindig megtartotta — mely egyszerűsége, olcsósága, s a lakosok helyi érdekeinek s bizalmának megfelelő mivolta miatt, a legtöbb európai államok irigységének méltó tárgyát teheti, s mely egyrészt alkotmányunknak századokon át leghatározottabban szolgált, másrészt az önkormányzat és szabad tevékenység elvén alapuló helyhatósági rendszerünknek lényeges alkotórészt képezi.

A megyei közélet sorompói még ugyan nincsenek megnyitva, s a megyéknek szabad működése még nincs a maga törvényes határai közt visszahelyezve. De nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy összes hazai intézményeink még mindig csak az átmenet stadiumában vannak, s hogy a teljes törvényességnek kivívása még csak a törvényhozás feladata leendő; míg egyszersmind reményünk szabad, sőt kell, hogy nincs messze az idő, midőn az országnak egybegyűlendő képviselői — teendőiknek talán már legelső sorában a megyéknek minden tekintetben törvényszerű szabad működését lehetővé tenni, s egyszersmind cél szerű intézkedésekkel azon békákat is pótolni fogják, melyek megyei szerkezetünkben közállapotaink alkotmányos és társadalmi átalakulása, s a leélt kivételes korszak sokféle bonyodalmai következtében tagadhatlanul léteznek; mely időpontnak mielőbbi bekövetkezését nálam életemben valóban senki nem óhajthatja. Megyei működésünk egyelőre tehát csak a tetteles és nagyrésztben ideiglenes alapokon nyugvó közigazgatásra és igazságszolgáltatásra marad szorítkozva; mi az alkotmányos helyhatósági élet megnyitáig is elég fagy, termékeny és hálás mezőt nyújt a legjobb erőknél, nemes buzgalom és tevékenységüknek a közjó érdekében tüdőv érvényesítésére. De éppen, mert ez így van, s mert a megyei szolgálat mostani s ezután szervezendő közegei a leélt kivételes, s a jelen átmeneti állapot viszonyai közt más forrásból nyerték, s nyeregnek hivatalos állásaikat, mint miként ezt a törvény rendszeres viszonyok közt megkívánja s rendeli; éppen ez oknál fogva kettőztetve szükséges, miszerint a tisztviselői kar szakmája köteleit szeplőtlen becsületesség mellett, teljes erőmegfeszítéssel és odaadással igyekezzenek teljesíteni, hogy a közbizalmat, mely a tisztviselői törvényszerű működésének életfeltétele, és fáradozásainak legfőbb jutalma, legalább ezzel lehessen szerencsés némi részben kiérdemelni, s hogy a majdan szabad választás útján helyébe lépő utódoknak a közügyek folytatását a teljesített kötelesség boldogító öntudatával lehető legkövetkezőbb rendben adhassa át.

A centralista lapok még mind dühösködnek Erdély unioja miatt. Az „Ost. D. Post“ biztatja a nagyvilágot, hogy ne képzelje az uniót bevégzett ténynek, s mintha éppen őt hatalmazta volna fel a kormány jövő céljai és politikája leleplezésével egy magát „irányadó államférfi“nak nevezetű ember tolla után azon állítást nyomattatja ki, hogy ha Erdély kimondja is az uniót; még azért nem lesz megnyerve arra a legfelsőbb sanctio. Furcsa fogalmaik vannak a centralista lapoknak az alkotmányosságról. Ők ki nem jönnek azon felfogásból, hogy az országgyűlés csak akkor

hozzat törvényt vagy határozatot, ha olyat hoz, a minőt a bécsi kormány ráparancsol. Ezen lapok felfogása szerint — csak a reichsrathnak szabad a kormánytól különbözőleg gondolkozni — az országgyűléseket nem azért hívják össze, hogy véleményt mondjanak, vagy követelésekkel álljanak elé; hanem, hogy teljesítsék a mit a bécsi kormány rendel.

A „Debatte“ azonban így felel az „O. D. Post“ okoskodására:

„Teljesen meg vagyunk győződve, hogy a ki írt mondott az „Ost. D. Post“-nak, az nem tagja a kabinetnek, és nem is irányadó államférfi. Az „Ost. D. Post“ egyik gyengéje, hogy kapkod a pletykák után, de az ily beszéd még a jó társalgási körökbe sem jutott be eddig. Továbbá állítja az „Ost. D. Post“, hogy kezdetben az erdélyi ügy nem állott az új kormány programjában, s csak későbbi sürgetések terelték a kormányt ezen útra, s a kormány kedvező hangulatot kíván ezzel Magyarországon előidézni.“

„Az „Ost. D. Post“ roszul van értesítve. Az „Ost. D. Post“ körében ugyan nem igen, de más nem kevésbé illetékes körökben mindig nagy fontosságot tulajdonítottak Deák Ferencz kijelentésének. Nem lehetett tehát ignorálni, hogy Deák Ferencz az ország reintegrációját, a mennyiben ez a kormánytól függ, oly föltételnek tekinti, melynek teljesítése nélkül a magyar országgyűlés a közjogi tárgyalásokba nem bocsátkozhatik. E tekintetben Magyarországon minden párt, a liberalis, conservatív és határozati egy értelemben van. Tehát teljes lehetlen, hogy Majláth ur vagy Belcredi gróf elfogadták volna hiva'alaikat a nélkül, hogy előbb colleagáikkal együtt e tekintetben tisztába jöttek volna.“

A „Pester Lloyd“ az erdélyi országgyűlés összehívásáról leiratot következő czikkkel kíséri:

„Az erdélyi országgyűlés összehívása a jog és igazság diadalát constatiozra, egy közeledést a valódi alkotmányos elvhez; ez első lépés arra, hogy Erdélyben a törvényes állapot visszaállítsassék, s ez által a monarchia belbékéjének is új alapja van letéve. Az elbukott rendszer alig követett valahol több büntet, mint Erdélyben. Az általunk nebulán nap előtt közölt emlékirat mutatja minő utakat választottak arra, hogy Erdélyt a reichsrathba vigyék. Nem elégedve meg azzal, hogy Szebenbe egy jogtalan országgyűlést hívtak össze, s így a magyar koronának az unio által megállapított jogát megsértették, de minden mesterséges fogásokkal azt éppen azon idő alatt gyűléseztették, midőn Magyarország némabalottan a kivételes állapot alatt politikai discussióktól el volt zárva. Azok, kik az unio ellen conspiráltak, s az alkotmányos szabadság jogát, s az ünneplésen kötött szerződéseket megakarták semmisíteni, nem csak szabad térrel bírtak agitatioikra, sőt a kormány egész erejével támogatattak. Azok pedig, a kik a jog szentsége, s a magyar korona integritása mellett küzdöttek csak nagy elővigyázattal nyilváníthaták gondolataik egy részét. Emberek állították a közigazgatás élére, a kik elfeledtek minden alkotmányos jog iránti vonzalmat, vagy olyak, kik vakon hajták végre a Bécsből jött parancsokat. A megyék szabadsága eltörölve, a választási census az ország érdekével ellenkezőre változtatott, a bürocratiának korlátlan hatalom adatott. A legaljasabb szenvedélyek idéztettek fel; s a nép alsó osztályának communisticus fogalmait legyezték, hogy így többséget biztosítsanak, s mind a mellett ezen mesteri eszközök s a választókörtletek megváltoztatása, s a magyar és székely nemzet törvényes álláspontjának erőszakos megtámadása daczára is; ezen alkotmányosan előhaladott nemzeti tevékenység nem voltak képesek az alkotmányos elv elleni bütlenségre bírni. Ők szilárdan megállottak a törvény és az unio mellett, s magatartásunkkal s óvásaikkal kívánták a törvényt megvédeni. Az országgyűlés nem tudott a servilismusból kibontakozni. Az sem alkotmányos elveket nem méltathatott, sem az ország százados jogait nem tudta védeni. Alkotmányos gyűlésnél hallatlan közönyvel adott fel az mindent a kormány kívánatára, a mi az országnak drága volt; s az alkotmányosság formáját úgy mint annak alapját felfüggeszteti jóváhagyta. ... Kérdezhetjük, ha valjon valahol alkotmányos ember elfogadhat-e oly eredményeket, melyek törvényellenes uton értek el? stb.“

A mostani kormány feladata — végzi a „Lloyd“ — éppen ott javítani legelőbb, a hol az előbbi rendszer a leginkább vétkezett. Neki az ország viszonyainak megfelelő gyűlést kelle összehívni, hogy annak sorsa felett határozzon. Ez által a magyar korona jogának egy korlátozott engedmény tételét, mert az unio, melyet mi rég bevégzett s megtámadhatlan ténynek állítunk, itt csak kérdés gyanánt tekintetük; de mi nem kételkedünk, hogy az ország rájön azon elhatározásra, mely Erdély kötelességének, érdekének és realis viszonyainak megfelel. Ez értelemben tüdőzöljük mi az országgyűlést, mint átmenetelt az unio föltételezésére.

Hazai intézetek.
Kolozsvári löversenyek 1865. Az idei löversenyek szeptember 20. és 22-kén mindig d. u.

3 órákor kezdődőleg fognak megtartatni a szokott versenytérén.

A versenytérre a külső-küzeputezán végig a vámon át, s a vámon túl a második hidon jobbra kell hajtani, visszajövet a vámon melletti első hidon.

Helyek ára:
Egy napra egy páholy . . . 6 frt — kr o. é.
„ „ „ első hely . . . 1 „ — „ „ „
„ „ „ második hely fedet-
len földszinti ülással . . . 48 „ „ „
Egy napra állóhely az ülő-
helyek korlátain kívül . . . 10 „ „ „

Páholyokra, valamint ülőhelyekre jegyeket válthatni Tauffer Ferencz piaczori vegyes kereskedésében; állóhelyekre a helyszínen a verseny előtt 3 órával megnyitandó pénztárnál.

Azok számára, a kik akár gyalog, akár lóháton a pályater közepére bemenni kívánnak, az e célra külön készített jegyek szolgálnak belépti jegyül. Egy ilyen, mindkét napra érvényes jegy ára 15 o. é. frt.

Szekérrel a kijelölt helyen kell menni, jöni és állani rendőri büntetés terhe alatt.

A t. cz. közönség kéri, hogy a futások alatt csendességben legyen és kutyákat oda ne hozzon ki.

A pályázások részletes programja a verseny napjain fog közzétettni.

Kolozsvárt, sept. 15 én 1865.

A versenyegylet választmányja.

Különfelek.
(Necrolog) Idősb székeli gróf Teleki Sámuel, maga s gyermekei: Ágnes (Zeyk Józsefné), Sámuel és Eliz nevében megrendült kebellet tudatja, hogy szép reményű fia székeli gróf Teleki Béla élte 19-dik évében egy alig három napig tartott agy- és hátgerincz-velőhátya-gyulladás miatt folyó hó 11-kén, estvéli 7 és 8 óra között, korán elhunyt. Mindazok, kik a korán elköltözött ifjúnak szép lelkét, magasra törő szellemét ismerték, kik tanúi voltak mint párosult jellemében a gyermeki ártatlanság a férfias erélylyel, a gyöngédség a határozottsággal; kik tudják mekkora szorgalom- és kitartással gyűjtötte lelkébe — mint a berlini egyetem rendes növendéke — a tudomány és ismeret kincseit, hogy azokkal nemzetének hasznára lehessen, így szólottak magokban: „ez ifju egykoron családjának díszévé, hazájának fényes csillagává válandik.“ E csillag kialudt, bagyván maga után a bánat végtelen sültőségét. A nemesen érző szívet a koporsó éje takarja. Oh! nem csak a mélyen süjtött család, de a haza geniusa is lehajtott fővel áll e koporsó fölött. Hült tetemei folyó hó 13 kán délutáni 4 órákor fognak Sároberkén a családi sírboltba örök nyugalomra elhelyeztetni.

Áldás, béke fedezze a nemes porokat!

Sároberkén, sept. 12 kén, 1865.

Erdély legutóbb választott etatuum praeset, ki az erdélyi unio kimondása korában is az országgyűlés elnöke volt; b. Kemény Ferencz ő exelját méltóztatott ő cs. kir. ap. Felsége megbízni arra, hogy az erdélyi ad hoc gyűlésen elnököljön.

Szógyényi főispány ő exelja, kinek beszédjéből mai Lapszemlének kivonatát hoz, erélyesen lépett fel megyéjének kitisztításához, s a megye majdnem minden hivatalát más megbízható egyénekkel töltötte be. Így aztán csak lehet a megyét ideiglenesen is a főispánnak saját felelősségére kormányozni, s elhítni azt is, hogy csakugyan rendszerváltozás van kilátásban.

A kormányzók tegnap ülésében elutóztattak a hatóságokhoz kiküldendő követválasztási utasítás, a mely valószínűleg ma fog utnak inditattai.

A felodhetlen emléktől volt erdélyi püspök Haynald Lajos érsek ő nmiltósága közlekedtől Pesten mulatott, honnét Esztergomba utazott.

A „Fremdenblatt“ szerint Saguna és Schmidt Bécsbe mulatások alatt megnyugtató biztosításokat kaptak saját nemzetiségüket illetőleg. Ugyanezen lap szerint a szászok grófja a kormánytól vett utasítások szerint fog eljárni.

Folinusz operette társulata a jövő héten, 20 kán kezd meg működését a Redont termében.

A kifizűt darabok következők: Első nap „Hadi fogoly“ és „Dajka“, 2 dik „Nőm szolgálja“ „Deni nr és Deni asszony“ barmadik és utolsó előadás „Putifárné“ és „A savoyardok“ vagy a 66-ik szám. E darabok legnagyobb része először fog itt most színpad kerülni.

Figyelemztetjük városi rendőrségünket valamint alkalmatlan iparlovagokra, kik magokat a Hübai-féle társulat tagjainak adják ki, s házról házra koldulnak, compromittálva a nemzeti színészetet, mely hála az égnek, ennyire még nem súlydott. Mint tudjuk Hubainak eléggé rendezett vidéki-társulata van, s tagjait bizonyosan nem küldi koldulni. Jó lesz vagy két napra a hívőre tenni őket, bátha aszállt tiszttelegesebb kereset módot találnak ki.

Utóbbi számunk „Különfele“ rovatában az van említve, hogy a szászok grófja az universitást összehívni akarja, a szászok magatartása felett tanácskozni; a „Herm. Ztg.“ erre jogosultnak állítja a törvények által a szászok grófját, s ezen állítás szintén utánközlötött az említett közlésben, a „H. Zeitung“ mint forrásnak megnevezése nélkül. Sietünk

ezt kiigazítani, mert mi a szász helyhatósági joga körébe tartoznak el nem ismerjük azt, hogy az ország jogai irányában a szászok magatartásáról tanácskozhassék, ez nyílt elismerése volna az agitációnak; a szászok magatartását csak törvényes országgyűlési képviselők fejezheti ki, s e tárgyban csak ők tanácskozhathatnak az országgyűlések mellett tartatni szokott nemzeti előkészítő gyűléseken.

Beküldetett.

Polgári pályámon sok, s valóban terhes elfoglaltságom lévén: a birlapi térre csak akkor szoktam lépni, midőn hivatali kötelességemből kifolyólag, azt igénybe venni el nem mulasztatom. Most azonban nem hivatali, hanem polgári kötelességem parancsolja: hogy, miután szóval szemében nem mondhatom az illetőnek: hogy az igazságot s a történelmet meghamisította; s a birlapi téren — az egész világ előtt — régebbi valóság tényét — az éretlen gyermek — mostani eljárását pedig az érett férfiaság leple alá helyezi: én is éppen a birlapi téren derítsem fel az igazságot. Ugyan is.

Gróf Bethlen Miklós (Bolni) az „Öst. Ztg.“-ban s a „Siebenbürger Bote“-val egyesült „Herm. Zeitung“-ban a következő nyilatkozatot bocsátja világ elébe: „A „Pesti Napló“ azon hazugsággal rágalmaz?! engem, hogy én 1848-ban zászlót készítettem e jelszóval: „Unio vagy halál.“ Én 1848-ban 15 éves gyermek, és mint mondják, egyike a legvirtezebb honvéd tiszteknek voltam.“ 1865-ben 32 éves férfi vagyok és örömmel kész leszek életemet „Austriáért“ áldozni fel. Mit a gyermek hibázott, azt a férfi jóvá fogja tenni.“ Bécs, 1865. augusztus 26-án. Gr. Bethlen Miklós m. k.

Hogy gróf Bethlen Miklós (Bolni) 1848-ban egyike volt az „unio“ iránt legelkesztettebbeknek: azt magam is jól tudom; s hogy most édes szülő hazáját kizárta szívéből: azt tapasztalom. Ez, azonban semmit sem tesz, mert az előzmények után, senki sem várta a gróftól, hazájától való feláldozását, s nemzete, s szép családi nevéérti küzdelmét; s hogy „Austriáért“ kész életét feláldozni, azért, az édes önzertelen kívüli, előre is élvezheti azon magasos örömet: hogy új hazája, s a nagy világ hasznát tagjainak méltányló elismerésben fog részesülni. Ki ellen? és miért? kellene magát „Austriáért“ feláldozni? azt, talán csak egyedül gróf Bethlen Miklós ur tudhatja. Hisz! ha a gróf alkotmányos, s a szent kötelességet és törvényeket tisztelő magyar ember lenne, akkor mutatná ki legtisztábban „Austriáért“ áldozatkészségét, ha a király szent személyét tisztelő, alkotmányos jogait és törvényeit a feláldozásig szerető magyar nemzet tagjai között, egyesült erővel küzdené a magyar haza, és ezzel kapcsolatosan a közös Austria jövőndő nagyságáért és boldogságáért. Nekem azonban semmi közöm a gróf ur gondolkodásával, s életfolyamával; de az az egy nagyon fáj! hogy a pesti temetőnek egyik sírjában nyugvásra helyezték, s sok ezrek által tisztelt egyéniség, fájdalom! nyugodtan nem pihenhet; pedig bizony nagy kegyeletet érdemel!

Mint említtem, semmi közöm a gróf ur múltjával, jelenével s jövőjével; de, minthogy a jövőről csak Isten tudhat, azt találgatni önkényű való; az emberi ész csak a jelenrel s a történelem útján a múlttal foglalkozhatik. Éppen a múltban látván is a történelem meghamisítását, polgári és az igazság iránti kötelességemnek érzem megtenni felvilágosításomat, még pedig birlapi téren, a melyen történt a hamisítás is.

Azt írja gróf Bethlen Miklós az elől idézett kettős testvér lapban, mint nézeteinek méltó közlönyeiben: „hogy 1848-ban 15 éves?! gyermek volt, s mint mondják, egyike a legvirtezebb honvéd tiszteknek!“ Hogy gróf Bethlen Miklós az 1848-ik évben nem 15 éves volt, s következésképp anyai teljes-ajku gyermekével nem védheti magát akkor elküvetett hibájáért — ha t. i. a gróf hibának nevezi az ifjú bonfias lelkesülést — azt tisztán bizonyítja a gróf születésének és keresztelésének helye és ideje. Ugyanis nem csak a felügyeletem alatt levő családi iratok között, hanem a Kolozsvári városi ev. reformátusok egyházi anyakönyvének 146-ik lapján ez áll: „Az 1831-dik évi augusztus 23-án keresztelte ev. ref. pap Császár Sámuel gróf Bethlen Jánosnak, gróf Béli Róziától született fiát: Miklóst, keresztatyja gr. M. J., keresztanyja gróf Csáky Józsepha szül. gróf Rbédely Theresia“ stb.

A számtalan esalhatatlan törvénye szerint felszámítva: 1831-nek augusztusa 23-dikától, mikor t. i. gróf Bethlen Miklós megkereszteltetett (ámbar akkor már 8 napos volt) 1848. augusztus 23-áig — 17, mond: tizenhét kerek esztendő van; 1865-nek augusztusa 23-dikáig pedig 34 egész esztendő. Ezen tiszta kimutatásból világosan kitűnik, hogy gróf Bethlen Miklós ur 1848-ban 17 esztendő volt augusztus 23-áig, s már 1848-nak utolsó felében a 18-dik évet tapodta; tehát nem volt 15 éves gyermek, hanem 18 éves fiatal, s olyan lelkesült, milyennek éppen kellett lenni, egy józan fiatalnak. Ha tehát a gróf szégyenli akkori lelkesültségét, vagy védeni akarja magát hasontársai előtt: legalább ne leplezze akkori eljárását kisgyermekességével, s születési idejének megtagadásával, hanem lépjen nyíltan a térre; s ha nemzetének és jogai, alkotmánya, szentesített

kötelesséi és törvényei ellen küzdeni akar, legalább gondoljon arra, hogy a „gróf Bethlen“ név egy szép „magyar család“ tulajdona. Be lévén bizonyítva és ki lévén mutatva, hogy gróf Bethlen Miklós 1848-ban nem 15, hanem 17. és 18. éveiben volt, ez által teljesen meg van cáfolva azon állítás is, mintha 1865-ben 32 éves lenne? mert tiszta világos az: hogy midőn a gróf 1865-ben augusztus 26-án az elől idézett nyilatkozatot írta — ha nem is számítottuk születésétől kereszteléséig leélt 8 napját — a 35-ik esztendőjéből is leélt volt 3 napot; és így nem 32 éves volt azon a napon, hanem 35 éves. Ez azonban jelenben nem tartozik a dologra, elég az, hogy most van legjobb erejében, s a mindenható Isten sok számos napokkal ajándékozza meg még! így elvehesse méltó jutalmát fáradozásainak.

Még csak egy van, mire nem tettem említést, és ez az, hogy a gróf „vitéz honvéd? tiszt volt.“ Ez meglehet, ámbar nem hallottam, pedig én is „honvéd“ voltam és nem szégyenlettem soha, mert azzal nem csak honom iránti szent kötelességemet teljesítettem, hanem királyom, az akkor uralkodott Felső felbívó parancsának is engedelmeskedtem; és meg sem bántam soha, mert a hon iránti kötelesség teljesítése, s a törvényes alattvalói hűség nyilvánítása, az alkotmányos polgárnak nem bánatot, hanem édes megnyugvást szerez. S valóban megfoghatatlan az: hogy lehet?! egy honpolgárnak és egy hűséges alattvalónak megbánni azt, ha akkor, midőn a hont vesz fenyegeti, az uralkodó Felső parancsára, s a hon szolítására a védelemre készen állt. Vagy talán felfordult a világ! s most azzal lehet bebizonyítani a „honszerelmet“, ha az illetők azt nem védik; hanem jólléte, előhaladása és dicsősége ellen működnek! Én e térről sem követem a gróf urat. Csak „rajta“ gróf ur! „előre.“ Hisz! 48-ban ez is „jelszava“ volt.

Az idő meghozza hozandóját. „Van bíró a felhők felett“, áll a villamos ég!

Az elősoroltakkal tartoztam az igazságnak, és egy általam is tisztelt bonfi emlékeinek.

Kolozsvárt, szeptember 12-én 1865.

Bányai Vitalis m. k.

Pályázat a Széchenyi-szobor mintázására.

A Széchenyi-szobor emelése ügyében alakult vegyes nagy bizottmány egy szűkebb körű választmányt nevezett ki kebeléből, mely az emelendő érekszobor pontját — az illetékes hatóságoktól leérkezett engedély folytán — a lánczbid előtti tér közepét jelölték ki: a szobor mintázására ezennel pályázatot bírdet, s e részben mindenekelőtt magyar művészi erőknél oly feltartással nyit tért, hogy ha ezek a művészi izlés követelményeinek nem felelnek meg, általános pályázat legyen hirdetendő.

A pályázat feltételeit a következő pontok tartalmazzák:

1. Pályázhat minden — a magyar korona területén született, jelenleg bárhol lakó, vagy — a bár külföldön született, de Magyarországon honosult és itt lakó művész.

2. A szobor legyen nemesen egyszerű, de nagyszerű; híven s a lehető legnagyobb hasonlósággal, de nem eszményitve, ábrázolja gr. Széchenyi Istvánt 30—50 éve közötti tevékeny férfi korából, hajadon fővel magyar szabásu nemzeti viseletben.

3. A pályázatra beküldendő szobor-mintának legkisebb mérvé egy és fél láb magas — s a több daraból is állható és összerakandó talapzati minta ezzel arányban álló legyen.

4. A pályázó szobor-minták jövő 1866-ik évi mártius 31-éig, a művész nevével együtt, a M. T. Akadémia elnökségéhez címelve Pestre küldendők.

5. A mintákat egy, minden tekintetben illetékes, műértő tekintélyekből álló, részrehajlatlan bíráló választmány veendi bírálat alá.

6. A legjobbnak elismert szobor-minta 800 o. é. forint, a második legjobb 400 forint, a harmadik pedig 200 forint pályadíjat nyer; — a választmány azonban fenntartja magának a jogot, hogy a pályázott és díjat nyert minták bármelyikét, egy ezer forinttól két ezer forintig terjedhető vétel-áron a pénz-alap sajátjává tehesse.

7. A pályázó művészek a szobor arány-mérveire nézve kellő öntájékoztatásuk végett, a lánczbid-tér helyekvési, tér emelkedési, lejtési, keresztmetszési s általában a környezet arányutató rajzait, egy színtér gr. Széchenyi István élte különböző szakaszaiban festett eredeti arcképeiről vett fénykép másolatokat, a M. T. Akadémia elnökségétől, Bérczy Károly urhoz (Pest, Servita-tér 3. sz.) intézendő leveleikre, 1865. október 1-én napjától kezdve átvehetik. Bérczy Károly ur a fennebbieket a kívánságát jelentő pályázónak bérmentesen küldendi meg, s egyszersmind az e célra rendelkezésre álló pénzforrások mennyisége és minden egyéb kérdések iránt felvilágosítást adand.

Pest, sept. 4. 1865.

Gr. Dessewffy Emil

a M. T. Akadémia s a fennebb említett bizottmány elnöke.

Politikai hírek.

Angolország. London, sept. 8. A „Köln. Ztg.“ levelezője írja, hogy a londoni lapok reproduáltak bécsi távirat alakjában az új „Fremdenblatt“ azon közleményét, miszerint Austriának a gasteini

egyezségre vonatkozó közleményére az angol kormánytól már megérkezett a válasz, melyben lord Russell meglegedését fejezi ki a felett, hogy a gasteini egyezség csak provisorius, ideig óráig tartó jellemű. — Ezen közlemény valóságában sokan kétkednek. S nem is lehet az Russell lord sürgönyének quintessentiája, a mit ama közlemény annak tartalmaként ad ki. Ha csakugyan érkezett Bécsbe válaszsürgöny az angol kormánytól, több is volt abban mondva, mint a mit az új „Fremdenblatt“ előad. Lehet, hogy a követ olyan formán nyilatkozott; de Russell lord vagy meg fog elégedni egyszerű bevény kiadásával; vagy ha szükségesnek látja a vélemény nyilvánítását, azt nem cselekszi a nélkül, hogy Franciaországgal előbb értekezne, s minthogy a gasteini szerződés sem itt, sem ott nem tetszik, bajosan fognak olyan rövid, a szerződés ideiglenességét helyeslő nyilatkozattal megelégedni, noha ez is eléggé kifejezné a nemtetszést. Az angol sajtó szóval sem árulta még el, hogy mit szándékozik e kérdés körül követni a kormány; azonban tudnivaló, hogy a körülmény csak a szorosan passiv semleges magatartást helyesli.

Franciaország. Páris, sept. 8. Az udvar tegnap delután vonult be tengerparti székhelyébe Biaritzba, hol a napokban Spanyolországunk a szomszéd államok irányában jövőndő állását illetőleg fontos dolgok tervezetnek. Izabella királynő tegnap fogadta el az olasz királyság követét rendkívüli kihallgatásra, mely alkalommal a követ hivatalosan mutatta be Amadens kir. herceget, kit a felségek ebedre bírtak meg. Tagliacarne marché rendkívüli elfogadtatását az udvari körökben onnan magyarázzák, hogy komoly szándékban volna Victor Emanuel másodsüzlött fiával a spanyol királynő legidőbb leányának Maria Izabella infanszónak összeházasztatása. A királynőnek államai határán leendő összejövetele III. Napoleonnal nem maradhat fontos következmények nélkül. III. Napoleon II. Izabellával nyílt viszátkodásban állott, de a spanyol királynő elég eszélyes volt, hogy az angol tanácsra hallgatva, kivonta csapatait Mexikóból, s minthogy Madridban a pénz nagyon szűkös van, az angol börze emberei egy idő óta finyáskodnak a spanyol államkötelevények elfogadásában, a párisi börze emberei pedig, a kiknek előmenetel nélkül bajos boldogulni, egyre azzal állnak elő, hogy majd, ha meglesz a kibékülés a császárral, a mi Spanyolországnak csak hasznára szolgálhat, s minthogy a dinastiának bölcs haladási politika általi megszilárdítása nélkül gondolni sem lehet a kölcsönkötvények kelendőségére: a korona szerencsésen keresztül fogja a dinastia ellenes pártokkál harcot is küzdeni, s mérséklet elemeit ismét maga körül csoportosíthatja politikailag tiszteltetve és megerősödv. O'Donnel ezen programmal lépett a kormányra. Hogy írásba foglalt és megpecsételt szövetség leendő ezen találkozás s értekezések gyümölcse, az annyival kétségesebb, minthogy éppen a régi dinastikus kormányzatnak izennek hadat, s föl kell hagyni olyan rendszerrel, a mely nem illik többé a mostani időkhez; ellenben, ha Izabella királynő nem követi inkább eszélyeit, mint esztét, szilárdabb összetartás lehet kilátásba helyezve Franciaországgal. Tömegek nép csődül Biaritzba. Mindenféle nemzetiség van ott képviselve, de legnagyobb számmal a spanyol. A császári pár elfogadására fényes előkészületek tettek San Sebastianban. A politikai körökben folyvást nagy horderőt tulajdonitnak ezen összejöveteleknek.

Páris, sept. 11. Mint a francia kormány, azonképen az angol is küldött körlevelet diplomatai ügyközeikhez a gasteini szerződésre vonatkozólag, melyben — mint hallani — ezen szerződés szövegét roszalándó s illetlen cselekménynek nyilvánították az.

Olaszország. Florenz, sept. 5. Tegnapelőtt Cialdini tábornok Bolognából ide érkezett, s Lamarmora és Pettitivel hosszabban tanácskozott, mire azután rögtön visszatért Bolognába. E találkozás némi feltűnést okozott; azonban semmi bizonyosat sem hallani tárgyáról, s azért a lapok tartózkodnak e dologt fejtetgetni. — Általában kérdezik, vajlon a jelenlegi miniszterium — módosítása után — a választásokat tul fogja-e élni vagy nem? Ha Lanza miniszter maradt volna, akkor a miniszterium az új kamra előtt okvetlenül megbukik, most azonban a dolog legalább is kétséges. A módosított miniszterium ugyan nagy rokonszenvenvel, de határozott ellenszenvenvel sem fog találkozni az új kamrában, s jobb hiányában, vagy talán, hogy a régiek kezei közé ne essenek, legalább az első ülészek alatt meg fognak elégedni a fenállóval. — A clericalis párt is mozog; egyik legnagyobbb és legismertebb előharcosuk, Cantu Caesar, egy röpiratban annak szükségességét igyekszik bebizonyítani, hogy a clericalis párt részt vegyen a választásokban. Cantu ugyan clericalis, de nem reactionarius, ő elfogadja az olaszországi bevégzett tényeket.

Turin, sept. 6. Az utóbbi itt tartott népgyűléseket alkalmával Brofferio ügyvéd által ajánlott felirat Victor Emanuel királyhoz, következőleg hangzik: „Sire! Szerencsétlen napok előtt állunk. A nép baja sok, de még nagyobbak fenyegetik az országot az ön hadügyminiszterének körlevele által, ki, midőn megkísérti az olasz katonákat és polgárokat egymással ellenséges viszonyba hozni, lábbal tapossa az állam törvényeit és veszélybe helyezi a

haza szabadságát. A végzeteljes szeptemberi éjeken mentette meg ön a nemzetet, midőn a minisztereket, kik ártatlan polgárokat lövettek, eltávolította; ma hivatra van ön másodsor menteni meg azt, midőn megment bennünket egy oly miniszteriumtól, mely megsérti az alkotmányt és polgárháborút idéz elő. Ön Olaszország első polgára és első katonája, ön egyedül akadályozhatja meg az eszélytelen miniszterek által teremtet veszélyt. Buktassa meg őket, hívjon a kormányrudra férfiakat, kik a nemzet és korona bizalmára méltók, férfiakat, kik észszel a bátorságot, becsületességgel a hazafiságot kötik össze, Olaszországot idegen függéstől megszabadítják s a népet biztosítják, hogy jogai többé nem lesznek megtámadva. Ily módon ön, sire, új és nagyobb jogot fog nyerni a nemzeti halára.“

Oroszország. Sz. Pétervár, sept. 3. A „Börsen Halle“ levelezője írja: Általában véve a londoni szerződés s Augustenburg hercegnek a hercegségekről lemondó egyezségének idejéről fogva itt nem láttak semmi szilárd alapot az augstenburgi herceg igényeire nézve, s egész felléptetését inkább sajátos epizódnak, mulékony ötletnek tekintették, a mely semmi maradandó benyomást nem hagy maga után. A kinek szeme volt a látásra, kezdettől fogva jól láthatta, hogy Poroszország nem augstenburgi torzjáték kedvéért vette el a hercegségeket Dániától, s hogy rendes utón módon szerzett jogait érvényesíteni fogná, habár kancsal szemmel nézi is tetteit az irigység. Meglehet, hogy itt sincs többeknek kedvük szerint, hogy a Balti tenger egyszerre német tengerré lesz, de azért még sem valósintek azon gyanítások, a miket némelyek Konstantin nbg Stockholm és Kopenhágában tett látogatásaihoz csatolnak; legalább is elhamarkodottak azok, mert az orosz külügyminiszter sokkal inkább real politikus, hogysem egy eddigelő utópikus Skandináviával tenne előintézkedéseket a netaláni német hajóhad és Poroszország hatalmi nagybodása ellenében; noha más részről az is tagadhatatlan, hogy a nyugati hatalmak magatartása egészen lehetővé tette Oroszországnak Dániához és Svédországhoz közelítése útját. De az ázsiai dolgok e pillanatban sokkal fontosabbak Oroszország kereskedelmére, forgalmára, s kivált közép-ázsiai befolyására nézve, s ha nem akarnánk is különbs fontosságot tulajdonítani a kaukázusi s Közép-ázsiai határaihoz közel eső orosz hadseregek élelmezése iránt tett lépéseknek; jónak lájuk mégis jelezni, hogy ama távol eső tájakra itt feszült figyelem fordítatik. — A „France“ röviden kiemeli, hogy „sz. pétervári hírlap — bízottleg az orosz — a legkeményebb kifejezésekkel roszalja a gasteini egyezséget.

Lengyelország. Varsó, sept. 4. Konstantin nagyherceg az „A. Allg. Ztg“ tudósítása szerint nagy lelkesedéssel fogadtatott. Az utóbbi felkelést mindenfelől kárbotatják. Mindenki a nbgtől reméli az országra nézve az üdvös jobbra fordulást, a mit Berg nem volt képes meghozni. Az valószínű is, hogy a nbg látogatása jót fog gyümölcsözni az országra nézve, de mivel a bő reményű lengyelek minden óhaját nem teljesítheti, a kiábrándulás nem marad el.

Ujabb Páris, sept. 12. Drouyn de Lhuys 21-én fog kíséret nélkül ide visszakerkezni. Bismark ur Hamburgban tartózkodása alatt nyilvános helyiségeken, hangos beszélgetésben tintetve nyilvánította rokonszenvét Franciaország és Napoleon császár iránt. A madridi „Epoca“ kívánja, hogy Izabella királyné a portugáli és olasz királyokkal is összejövetelet tartson, mint a francia császári párral. A „Moniteur“ jelenti, hogy a spanyol királyi család tegnap este 5 órakor érkezett Biaritzba. A királyné 3 óra körül jött meg, a találkozás igen szíves volt. Az elutazás éjjel 1/2 11-kor történt.

Hamburg, sept. 12. A hercegségek összes községek képviselői most hasonlóan tiltakozni szándékoznak a gasteini egyezmény, mint az ország jogainak megsértése ellen.

Kopenhága, sept. 12. Hivatalos oldalról kétségbe vonatik éjszaki Schleswignek a dán részről állítólag nem óhajtott visszacszerelése. A nemzeti lapok ellenben egy párisi táviratot tesznek közzé, mely biztosan állítja, hogy éjszaki Schleswig visszacszerelésének terve nincs feltalálva, hanem Bismark urnak biaritz utja után hivatalosan fog tárgyalatni.

Berlin, sept. 12. A bécsi (rég) „Presse“ azon állítása, mely szerint a kárméntesítés Lauenburgért a király pénztárából fizetendő, általánosan megzafoltatik, föltétele sen azonban elismerik, hogy Schleswigben porosz részről ujonczozás szándékolatik, mely azonban — mondják a felhivatalos lapok — csak kísérletnek tekintendő.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

September 14-én: 5% Nemzeti kölcsön 100 frt 72.70. — 5% Metalliques 100 frt 68.40. — Bankrészvény 775. — Hitelintézet részvény 200 forint 173.50. London 10 ft st. 100 frt 23 1/2. kr 109.30. — Ezüst 107.50. Cs. kir. arany 5.15. — 1860. kölcsön 88.10.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

